

Rudolf Steiner - Narození Světla Země z temnoty Svaté noci

Berlín 24.prosince 1912

(Přeložil Bohumil Hromádka)

Obsah: *Moc lásky, nový duch, Cyprianus: Báseň císařovny Eudokie, Tři aspekty impulsu Kristova: královský, kosmický, dětský. Probuzení lásky*

Je krásné, milí přátelé, že poměry dovolují, abychom se dnes večer v tento svátek mohli zde shromáždit. Jest mezi námi mnoho přátel, kteří tento den stojí v jistém ohledu osamoceni, zatím co samozřejmě největší počet slaví svátek lásky a míru venku v kruhu těch, s nimiž jsou jinak ve světě spojeni. Ale je ovšem samozřejmé, že také my ostatní, kteří nejsme takovým způsobem vázáni zde nebo onde - právě tím duchovním proudem, ve kterém stojíme, jsme nejméně vyloučeni z účasti na slavnosti lásky a míru. Co mělo by také v krásnějším smyslu býti vhodnějším shromáždit nás dnešního večera v atmosféře vzájemné lásky a srdce naše pronikajícího míru, nežli hnutí, sloužící poznání duchovna? A můžeme to označiti za dobrý osud, že právě v tomto roce můžeme býti v tento večer sjednoceni a malou úvahou můžeme si tuto slavnost přiblížiti k srdci; smíme tak učiniti z toho důvodu, že stojíme v tomto roce právě před zrozením toho, co nám, jestliže tomu správně rozumíme, musí velice ležeti na srdci: před zrozením naší **Anthroposofické společnosti**.

Jestliže jsme správně prožili velký ideál, který chceme Anthroposofickou společností projeviti a jestliže jsme ochotni vynaložiti své síly, jak je potřeba pro tento velký ideál lidstva, tedy musí nám býti velmi blízké, obrátiti myšlenky od tohoto našeho duchovního světla nebo prostředku světla na vzejití velkého Světla vývoje lidstva na Zemi, které se slaví tuto noc lásky a míru, ve které máme skutečně před sebou - duchovně nebo duševně - co možno nazvati **narozením Světla Země**, Světla, které se má zroditi z temnoty Svaté noci, které však má svítit lidským duším a lidským srdcím pro všecko, čeho tyto lidské duše a lidská srdce mají zapotřebí, aby našly cestu vzhůru k duchovním výšinám, ke kterým vystoupiti je posláním Země.

Chceme-li si zapsati do srdce, co můžeme v tuto Svatou noc cítit, co je to vlastně?

V této Svaté noci měl by se vlíti do naší duše lidský základní cit **lásky**, základní cit o tom, že vůči všem ostatním silám a mocem a statkům světa, statek a síla a moc **lásky** je tím největším, tím nejintenzivnějším, tím nejúčinnějším. Do srdce, do duše měl by se vlíti pocit o tom, že "moudrost" jest něčím velkým - ale něčím ještě větším **lásky**; že "moc" je něčím velkým - ale něčím ještě větším **lásky**. Ale tak silně měl by se pocit o moci a síla lásky vlíti do našich srdcí, aby z této Svaté noci mohlo něco proudivi do všech našich citů ostatního roku, proudivi něco takového, o čem můžeme říci, že by to vyjadřovalo to, co stále cítíme; že se musíme vlastně styděti, jestliže ve kteroukoli

hodinu roku učiníme něco, co nemůže obstát před duchovním pohledem k oné noci, ve které chceme všemoc lásky vlít do svých srdcí. Kéž by dny, kéž by hodiny roku mohly probíhat tak, abychom se nepotřebovali stydět před citem, který ve Svaté noci chceme vlít do svých duší!

Můžeme-li tak cítit, pak cítíme se všemi těmi bytostmi, které chtěly lidstvu přiblížit význam Svaté noci, význam poměru Vánoc k celému podnětu Kristovu ve vývoji Země.

Stojí před námi tento podnět Kristův, možno říci, v trojí podobě. A velmi významně může dnes o svátku Kristově stát před námi podnět Kristův v trojí podobě. Jednu podobu poskytuje nám pohled na evangelium *Matoušovo*. Bytost, jež se tu rodí - nebo ježíš narození v této Svaté noci slavíme - ta vstupuje do vývoje lidstva tak, že tři vrcholky lidstva, tři zástupci vysoké magie přicházejí, aby holdovali královské bytosti, která vstupuje do vývoje lidstva. "Králové" v duchovním slova smyslu, magičtí králové přicházejí holdovati velkému *duchovnímu králi*, který se zde objevuje v podobě, které mohl dosáhnouti, aby tak vysoká bytost, jako byl kdysi Zarathustra, prodělala svá vývojová stadia, aby dospěla k výši onoho duchovního krále, kterému magičtí králové chtěli holdovati. A tak stojí duchovní král Matoušova evangelia před naším duchovním zrakem tak, že vnáší do vývoje lidstva nekonečný zdroj dobroty a nekonečný zdroj mocné lásky, oné dobroty a oné lásky, před níž cítí se lidská zloba vyvolána k boji. Proto vidíme druhým způsobem vstupovati duchovního krále do vývoje lidstva tak, že to, co musí být nepřítelstvím proti duchovnímu králi, se cítí vyvoláno v postavě *Herodesa* a že duchovní král musí uprchnouti před tím, co jest nepřitelem duchovního království. Tak stojí před naším pohledem v majestátní, magické slávě. A před naší duší vynořuje se podivuhodný obraz duchovního krále, znovuvtěleného Zarathustry, nejušlechtilejšího květu vývoje lidstva - jak procházel od inkarnace k inkarnaci na fyzické úrovni a dal moudrosti dozrát k dokonalosti -, obklopeného třemi magickými králi ducha, kteří sami jsou výkvětem a vrcholky vývoje lidstva.

Ještě v jiné podobě může impuls Kristův vstoupiti před naši duši: jak se nám zjevuje v evangeliu *Markově* a v evangeliu *Janově*, kde jsme jaksi vedeni ke Kristově *kosmickému* impulsu, který vyjadřuje, jak člověk má svou věčnou souvislost s velkými kosmickými silami tím, že pochopením Krista kosmického poznáme, jak do zemského vývoje samého je přijímán kosmický impuls vlivem mysteria na Golgotě. Jako něco ještě nekonečně většího a mocnějšího nežli duchovní král, který obklopen mágy stojí před naším duchovním okem, vstupuje před nás mocná kosmická bytost, která chce zaujmouti místo v nositeli onoho člověka, který je zde duchovním králem, výkvětem a vrcholem zemského vývoje samého.

Je to v podstatě jenom krátkozrakost dnešních lidí, jestliže není pocíťována celá velikost a síla pronikavého zásahu, který je ve vývoji lidstva dán tím, že Zarathustra stal se nositelem ducha Kristova, jestliže není pocíťován celý význam toho, co bylo připraveno jakožto "nositel Kristův" ve chvíli, kterou slavíme křesťanskou Svatou nocí. Poněkud hlubší proniknutí do vývoje lidstva ukazuje nám všude, jak hluboce a pronikavě zasahuje událost Kristova do zemského vývoje. Pocíťujme to tohoto večera

v úvaze, jež se toho týká, aby z této úvahy mohlo něco vyzářovati do našeho ostatního anthroposofického prohloubení a pohřížení.

Mohlo by se k tomu uvéstí mnohé. Mohlo by se ukázati, jak v dobách, které stály ještě duchovnu blíže, vstoupil před lidstvo docela **nový duch** proti tomu, který vládl a působil ve vývoji zemském v době předkřesťanské. Byla například vytvořena postava - ale postava, která žila - která nám vyjadřuje, jak na duši prvních století křesťanských působil, když tato duše cítila se nejprve úplně postavena do starých pohanských duchovních poznatků - a potom cítila, jak se v duši všecko měnilo, když se starými pohanskými duchovními poznatky postavila se nepředpojatě a bez předsudků vůči impulsu Kristovu. - Dnes cítíme stále více a více takovou postavu jako je **Faust**. V této postavě, kterou jaksi znovu vzkřísil novější básník, Goethe, cítíme vyjádřeno to, co je nejvyššího v lidském snažení, ale cítíme také, jak může se v ní vyjádřiti možnost nejhlubší viny. Ale nehledíme-li ke všemu tomu, co novější básnická síla může nám z uměleckých děl dáti, můžeme říci, že něco hlubokého a významného, co v duši žilo, možno cítit, zahloubáme-li se do básně řecké císařovny **Eudokie**, která vytvořila znovuoživení staré legendy o **Cyprianovi**, která líčí člověka, který žil cele ve starém pohanském světě bohů a mohl býti do něho zapředen, člověka, který ještě po mysteriu na Golgotě byl cele oddán starým pohanským tajemstvím, silám a mocnostem. Krásná je scéna, ve které se líčí, jak Cyprianus poznává Justinu, která jest již dotčena vlivem Kristovým, která jest oddána mocnostem, které představuje křesťanství; přistupuje k němu pokušení, aby ji odvedl od její cesty, pokušení, aby k tomuto účelu použil starých pohanských kouzelných prostředků. Všecko, co hraje úlohu mezi Faustem a Markétkou, hraje úlohu v této atmosféře boje starých pohanských vlivů proti vlivu Kristovu. Vyjímá se to - nehledíme-li k duchovnu - ještě grandiosněji ve vyprávění o starém Cyprianovi a v pokušení, kterému byl vystaven vůči křesťance Justině. A třebaže báseň **Eudokie** není zvlášť dobrá, musíme přece jen říci, že stojí zde otřásající skutečnost střetnutí se starého světa předkřesťanského se světem křesťanským; stojí zde Cyprianus jako člověk, který se cítí ještě dalek křesťanství, který se cítí ještě docela oddán silám starých pohanských bohů: v tomto líčení je jistá síla. Chci předvésti jen jednotlivá místa, jaké pocity chová Cyprianus vůči kouzelným silám předkřesťanských duchovních mocností. Tak slyšíme o něm v básni Eudokie:

*Vy, Krista vyznavači, kteří v srdcích
svých chováte božského Spasitele,
mých slzí vizte čerstvý proud a pak
poznejte zdroj, z něhož má trýzeň plyne.
A vy, jež dosud drží v temnotě
blud modloslužby, slyšte, co vám chci
o klamu, jenž v ní vládne vyprávět.
Neb nikdy nežil člověk, jenž by byl
tak oddán bohům falešným jak já
a znal tak dobře činnost démonů.*

*Jsem Cyprianus, jehož jako dítě
přinesli rodiče před Apollona.
Kojenci býval ukolébavkou*

*hluk orgií, slavicích zabítí
hrozného draka.⁽¹⁾ V sedmi letech mne
Mithrovi, bohu slunce, zasvětili.
Bydlel jsem ve vznešených Athénách
a stal jsem se jich občanem, tak chtěli
mí rodiče. Když deset let mně bylo,
pochodně Demetry jsem zapaloval
a dumal nad smrtelným nářkem Kóry.⁽²⁾
Co chlapec chrámový jsem pečoval
o hada Palladina. Potom na Olymp
jsem vystoup lesnatý, kde bláhovci
si myslí sídlo bohů blažených.
Tam Hóry viděl jsem a Větrů roj,
chór Dnů, jež fantazií okřídleny
jdou žitím plny pestrých obrazů.*

*Viděl jsem shluky duchů v žáru boje
a jiné lstivě číhat v záloze;
zatím co první hrůzou trnuli,
druzí se nevázaně posmívali.
Všech bohůň řadu uzřel jsem a bohů,
neb víc než čtyřicet dnů jsem tam dlel.
Mým jídlem bylo, Helios když zapad,
ovoce z hustých korun stromoví.
Jak z vysokého hradu královského
by byli vysláni, poslové duchů,
tak vzduchem táhnou a pak sestupují
na zem, kde lidstvo tisíci zly souží.*

*Bylo mi patnáct let a znal jsem již,
co v moci kterých bohů je a duchů,
neb učilo mne sedm předních kněží.
Rodičů vůlí bylo, abych získal
vědomost o všem, co je na zemi,
co je v říši vzdušné i co v hloubi moře.
Já prozkoumal jsem to, co v lidských prsou
působí zkázu, i co v bylinách
a šťávě květin kvasí, co se plíží
kol údů vadnoucích, a kníže světa,
ten pestrý had, co lstivě vymýšlí,
by věčnou Boží radu překazil.*

*Do krásné země Arga jsem pak šel,
jež oře živí. Právě začínala
se slavnost Eos, bělorouché choti
Tithónovy. - Já stal se jejím knězem,
tam poznal jsem, co v svazku sesterském*

*proniká vzduch a obzor kolem nás,
co vodu zčeří jak zoranou roli
a nebe zkalí deště přívalem.*

Tak poznal Cyprianus všecko, co bylo možno poznati, když byl člověk jaksi zasvěcen do předkřesťanských mysterií. Ó, líčí je přesně, tyto mocnosti, ke kterým mohli vzhlížeti, kdo byli jen obeznámeni se starými zasvěcovacími listinami v době, kdy tyto staré listiny již neplatily; líčí je úchvatně v jejich strašlivosti, jež byla již něčím do doby nepatřícím:

*I démona jsem uzřel tváří v tvář,
když obětmi jsem získal jeho přízeň.
Já k němu mluvil a on odpovídal
mně slovy lichotnými. Velebě
mou krásu a mou schopnost k jeho dílům,
mně slíbil vládu světa tohoto
a dal mně moc, bych duchům poroučel.
Mým jménem pozdravil mě při odchodu
a jeho velcí viděli to s údivem.
Tvář jeho jest jak čisté zlato květu;
má diadém ze třpytných kamenů
a roucho ohnivé. Zem chvěje se,
když dotkne se jí. V hustých řadách stojí
kol jeho trůnu kopí nosiči
se zrakem sklopeným. Tak mní se Bohem,
jež napodobí, by s ním bojoval.
Však tvoří bezmocně jen prázdné tvary,
neb bytost démonů je zdáním jen.*

A jak se mu blíží pokušení, jak to vše na něho působí, dřív nežli pozná vliv Kristův, také to se nám líčí:

*Ze země Peršanů jsem odešel
a v syrském městě Antiochii
jsem vykonal pekelnou magii
a čarodějstvím množství zázraků.
Tam vyhledal mne mladík Aglaidas,
hořící láskou a s ním mnoho druhů.
Byla to dívka jménem Justina,
pro kterou planul. Objal nohy mé
a zaklínal mne, abych kouzlem svým
ji přived v jeho náruč. A zde zjevil
mně démon poprvé svou bezmocnost.
Neb všechny duchů zástupy, jimž vládne,
byl vyslal k boji proti oné panně,
a všichni vrátili se zahanbeni.
i mě, příznivce Aglaidova, v hanbu*

*uvrhla síla Justininy víry;
Ta ukázala marnost mého umění.
Tu mnohou noc jsem probděl beze spánku
a mořil jsem se kouzel strojením.
Po deset týdnů takto útočil
na srdce panny kníže duchů. - Ach,
Eros však nezranil jen Aglaida -
i mě postihlo lásky šílenství.*

A z tohoto zmatku, do kterého jej přivedl starý svět, je Cyprianus uzdraven vlivem Kristovým (jako jiný odstín toho, jenže ponořený do větší básnické síly, je něco, co potom máme před sebou v básni o Faustovi) - je uzdraven tím, že odvrhne od sebe staré kouzlo, aby pochopil impuls Kristův v celé jeho velikosti. - V takové postavě se nám jasně ukazuje, jak v prvních křesťanských stoletích lidé cítili, co jsme si nyní ve dvojí podobě, mnohé opakující, uvedli před duši.

Třetí podoba, jaksi třetí aspekt impulsu Kristova je ten, který nám může velmi dobře ukázat, jak tím, co v celém smyslu slova můžeme nazývat "theosofií", můžeme se cítit spojeni se vším, co je lidské. To jest podoba, kterou jedinečně líčí evangelium **Lukášovo** a která potom působila dále v uvedení Kristova impulsu, jak je připravován "dítětem". V oné lásce a prostotě a zároveň bezmocnosti, se kterou se setkáváme u dítěte Ježíše v evangeliu Lukášově, tak byl impuls Kristův vhodný býti postaven přede všechna srdce, aby se mohla cítit příbuzná s tím, co tak prostě, tak právě jako dítě dětsky - a přece tak velce a mohutně mluvilo k lidem z dítěte evangelia Lukášova, které není ukázáno magickým králům, které je ukázáno chudým polním pastýřům. Ona bytost evangelia Matoušova stojí na vrcholku vývoje lidstva a přicházejí k ní holdovat duchovní králové, magičtí králové. Dítě evangelia Lukášova stojí zde v prostotě, vyloučené z vývoje lidstva, jako dítě nejprve, nepřijato žádnými veličinami - přijato polními pastýři. Nestojí tak v ději lidstva, toto dítě evangelia Lukášova, že bychom snad v Lukášově evangeliu byli jaksi sami na to upozornění, jak zloba světa se cítí vyvolána proti jeho královské duchovní moci..... Nikoli. Ale jasně nám zde vystupuje - i když nevystupuje zde hned Herodesova moc a zloba - že to, co je dáno v tomto dítěti, je tak velké, tak ušlechtilé, tak významné, že lidstvo samo nemůže je přijmouti do svých řad, že se jeví chudým a opuštěným vývojem lidstva, jakoby do kouta hozeným a tím pozoruhodným způsobem ukazuje nám svůj mimolidský, svůj božský nebo - což je totéž - svůj kosmický původ. A jak potom inspirovalo toto Lukášovo evangelium všechny, kdo v četných uměleckých a jiných líčeních vždy znovu a znovu podávali scény, které právě evangeliem Lukášovým byly podníceny! Což necítíme na rozdíl od ostatních uměleckých líčení, že ona umělecká líčení, která po staletí byla podněcována evangeliem Lukášovým, nám líčí Ježíše jako bytost, se kterou každý člověk, i nejprostší člověk, se může cítit příbuzným? Nejprostší člověk naučil se tím, co působilo v chlapci Ježíši Lukášova evangelia, cítit celou událost palestinskou jako událost bezprostředně blízkého příbuzného. Žádné evangelium nepůsobilo stále tak jako evangelium Lukášovo ve své blaženě milé náladě a proudu, čímž lidské duši bytost Ježíšovu tak přiblížilo. A přece - je všechno v tomto dětském líčení, všechno, co v něm má býti v jistém aspektu podnětu Kristova: že tím nejvyšším

ve světě, v celém světě, jest **láska**; že moudrost jest něčím velikým, oč třeba usilovati, že bez moudrosti nemohou bytosti být - ale že láska je něčím ještě větším; že moc a síla, kterými je svět zbudován, jsou něčím velkým, bez čeho svět nemůže být - ale že láska je něco většího. Podnět Kristův cítí správně jen ten, kdo může cítit také to, co je vyššího v lásce naproti moci a síle a moudrosti. O moudrost musíme usilovat, především jakožto lidské individuality duchovní, neboť moudrost patří k božským impulsům světa. A že musíme o moudrost usilovat, že moudrost musí býti svatým statkem, který nás vede k pokroku, to právě mělo býti vylíčeno v první scéně "Zkoušení duše": že nesmíme nechat moudrost zaniknouti, že ji musíme pěstovati, abychom na žebříku lidského vývoje pomocí moudrosti vystupovali. Ale všude, kde je moudrost, tam je dvojí: moudrost bohů a moudrost luciferských mocností. Bytost, která usiluje o moudrost, přiblíží se za všech podmínek také odpůrcům bohů, zástupu Světloňoše, zástupu **Lucifera**. Proto není **božské všemoudrosti**, protože proti moudrosti stojí vždycky oponent: Lucifer.

A moc a síla! Moudrostí je svět chápán, moudrostí je spatřován, je osvěcován: moci a silou je svět budován. Všecko, co vzniká, vzniká mocí a silou, která je v bytostech, a vyloučili bychom se ze světa, kdybychom nehledali svůj podíl na moci a síle světa. Vidíme tuto moc a sílu světa, když blesk šlehne skrze mračna; pozorujeme ji, když hrom burácí, když dešť se leje na zem z nebeských prostorů, aby zem oplodnil, nebo když sluneční paprsky dolů dopadají, aby vykouzlily rostlinné zárodky v zemi dřímající. V přírodních silách, které působí dolů na zem, vidíme tuto moc a sílu přinášející zdar jakožto sluneční zář, jakožto síly deště a mračen; ale na druhé straně vidíme tuto moc a sílu, například v sopkách, jak se pozvedá proti zemi samé - nebeská síla proti nebeské síle. A pohlížíme do tohoto světa a víme, že chceme-li sami býti bytostí vesmíru, tedy musí něco z nich také v nás působiti; musíme míti svůj podíl na moci a síle. Tím stojíme ve světě: síly božské a síly ahrimanské v nás žijí a námi jako blesky pronikají. Všemocnost není všemocná, neboť vždycky má svého protivníka Ahrimana proti sobě.

Mezi nimi - mezi mocí a moudrostí - stojí **láska**; a cítíme, jestliže je to správná láska, že ona samotná a jediná je **božská**. O všemocnosti, o všesíle můžeme mluvit jako o ideálu; ale proti ní stojí Ahriman. O všemoudrosti možno mluvit jako o ideálu; ale proti ní stojí síla Lucifera. Říci "**všeláska**" jeví se absurdním; neboť láska není schopna stupňování, jestliže v ní správně žijeme. Moudrost může být malá - může se zvětšovat; moc může být malá - může se zvětšovat. Proto může platit za ideál **všemoudrost** a **všemocnost**. Světová láska.... cítíme, že pojem **vše** - láska musí býti z ní vyloučen, neboť láska je něco **jedinečného**.

Jak se před nás staví dítě Ježíš v Lukášově evangeliu, tak se nám jeví jako **zosobnění lásky**; ale jeví se nám jako zosobnění lásky mezi moudrostí nebo všemoudrostí a všemocností. A vlastně jeví se nám tak právě proto, že je to dítě. Stupňování leží jen v tom, že dítě ke všemu, co jinak dítě má, má ještě vlastnost opuštěnosti, odhození do kouta lidstva. Divuhodnou stavbu člověka - tu vidíme již založenu v dětském organismu. Kam obrátíme zrak v širém vesmíru, není nic, co by vznikalo tak výlučně moudrostí jako tato zázračná stavba, kterou máme před očima - ještě k tomu nezkaženou - v dětském organismu. A tak jako se v dítěti zjevuje to, co

jest všemoudrostí, ve fyzickém těle, tak objevuje se to potom také v jeho éterickém těle, kde se projevuje moudrost kosmických mocností, tak i v astrálním těle a tak i v Já. Jako extrakt moudrosti, tak zde dítě leží. A je-li takřka do kouta hozeno, jako dítě Ježíš, pak cítíme: V odloučenosti leží zde obraz dokonalosti: soustředěná světová moudrost.

Ale také **všemocnost** jeví se nám zosobněna, když zde dítě leží tak, jak je nám to líčeno v Lukášově evangeliu. Jak je to s všemocností v poměru k dětskému tělu a dětské bytosti, to cítí ten, kdo si ve své duši představí celou sílu toho, co božské moci a přírodní síly mohou způsobiti. Představme si mohutnost přírodních mocností a sil blízko země, když vládnou bouře; představme si přírodní mocnosti, které vládnou pod zemí, bouřlivě a neklidně; myslíme si celé to vření světových mocností a světových sil, všeho toho, co z dobrých mocností a z mocností ahrimanských proti sobě bouří; myslíme si, jak to zuří a vře... A nyní si myslíme, že všechno, co se tak bouřlivě proniká, je odsunuto z malého místečka světa, aby na tomto malém místečku mohla ležeti zázračná stavba dětského těla, aby bylo odděleno malé tělo: neboť dětské tělo musí býti chráněno; kdyby jen na okamžik bylo vysazeno moci přírodních sil, bylo by smeteno pryč! Tu cítíme, jak je postaveno do všemocnosti. A nyní cítíme, co může pocítit lidská duše, když pohlédne nepředpojatě na to, co evangelium Lukášovo takto vyjadřuje. Přístupme k této koncentrované moudrosti dítěte s moudrostí, přístupme k ní s největší lidskou moudrostí: bláhovostí, pro posměch je tato moudrost! Neboť nikdy nemůže býti tak veliká, jako byla moudrost vynaložená k tomu, aby dětské tělo mohlo před námi ležeti. Nejvyšší moudrost zůstává bláhovostí a musí s ostychem státi před tímto dětským tělem a **uctívati nebeskou** moudrost, ale ví, že k ní nemůže přijíti; jen k posměchu je tato moudrost, musí se cítit odvržena nazpět ve své vlastní bláhovosti.

Nikoli, moudrostí se nepřiblížíme k tomu, co je před nás postaveno jakožto bytost Ježíšova v Lukášově evangeliu. Přiblížíme se k tomu moci?

Nepřiblížíme se k tomu moci, neboť užívati "moci" má smyslu jenom tam, kde se uplatňuje **protimoc**. Ale dítě setkává se s námi - ať chceme použití mnoho nebo málo moci - svou **bezmocností** a ve své bezmocnosti činí směšnou naši moc! Neboť nemělo by žádného významu přibližovati se k dítěti s moci, když vůči nám nestaví nic jiného nežli bezmocnost.

Je právě podivuhodné, že impuls Kristův, který se před nás staví ve své přípravě v **dítěti** Ježíšovi, setkává se s námi v Lukášově evangeliu právě tímto způsobem, že kdybychom byli jakkoli moudří, nemůžeme k němu přijíti se svou moudrostí a stejně málo můžeme k němu přijíti se svou moci. Všecko, co nás jinak se světem spojuje, to nemůže se přiblížiti k dítěti Ježíšovi, jak je líčeno v Lukášově evangeliu. Jenom jedno může se k němu přiblížiti - nikoli moudrost, nikoli moc, ale **láska**. A přinášení lásku neomezenou měrou dětské bytosti vstříc, to jest to jedině možné. Moc lásky a jedině ospravedlnění a jediný význam lásky, to jest to, co můžeme tak hluboce pocítit, když na svou duši necháme působiti Lukášovo evangelium.

Žijeme ve světě a nesmíme impulsy světa pohrdati. Znamenalo by zapíratí své lidství a podváděti bohy, kdybychom nechtěli usilovati o moudrost. Každého dne a každé hodiny je dobře použito, kdy si ujasníme, že je naší lidskou povinností, usilovati o moudrost. Každý den a každá hodina roku nutí nás však také, abychom si uvědomili, jak jsme postaveni do světa a jak jsme hříčkou sil a mocí světa, všemocnosti pronikající svět svým pulsem. Ale jest okamžik, kdy to smíme zapomenouti a vzpomenouti na to, co staví před nás Lukášovo evangelium: kdy pomyslíme na dítě, které jest ještě bezmocnější a ještě moudrostiplnější než jiné lidské děti, a vůči němuž nejvyšší láska se objevuje ve své oprávněnosti, vůči němuž moudrost musí tiše státi, vůči němuž i moc musí tiše státi.

Tak můžeme dobře pocítit, jaký význam má to, že právě toto dítě-Kristus, přijaté prostými pastýři, se před nás staví jakožto třetí aspekt impulsu Kristova: vedle velkého kosmického aspektu, vedle duchovně královského aspektu, aspekt *dětský*. Duchovně královský aspekt k nám přistupuje tak, že se nám připomíná nejvyšší moudrost a že se před nás staví ideál nejvyšší moudrosti. Kosmický aspekt předstupuje před nás tak, že víme, že jeho vlivem celý směr zemského vývoje se nově utváří. Kosmickým impulsem ukazuje se nám nejvyšší moc tak velká, že i nad smrtí vítězí. Co jako třetí musí přistoupiti k moudrosti a moci a vnořiti se do naší duše jakožto něco obě přesahujícího, to se nám líčí jako něco, od čeho vychází vývoj lidstva na zemi, na fyzické úrovni. A to stačilo, aby lidstvu stále se vracejícím líčením Ježíšova narození ve Svaté noci byl přiblížen celý význam lásky ve vývoji světa a lidstva. Tak je to ve Svaté noci, že se před nás staví narození dítěte Ježíše, ale že také v každé Svaté noci pohledem na toto narození dítěte Ježíše může se zroditi v naší duši porozumění pro pravou, opravdovou, všechno přeznávající *lásku*. A jestliže ve Svaté noci probudí se v naší duši správně porozumění pro cit lásky, jestliže slavíme toto narození Kristovo: *procitnutí lásky*, pak může od toho okamžiku, který tak prožijeme, vyzařovati to, co potřebujeme pro ostatní dny a hodiny roku, aby bylo požehnáno a proniknuto tím to, oč každého dne a každé hodiny roku můžeme z moudrosti usilovati.

Pozoruhodným způsobem postavilo se křesťanství již v době římské do vývoje lidstva právě tímto zdůrazněním impulsu lásky: že v lidských duších možno najíti něco, v čem se duše sblíží, nedotýkajíce se toho, co dává lidem *svět*, nýbrž toho, co lidské duše mají samy sebou. Lidé vždycky potřebovali míti takové sblížení lidstva v lásce. Ale když přišlo mysterium Golgoty, čím se to v římském světě vyjadřovalo? V *saturnaliích*. Ve dnech prosincových, počínaje sedmnáctým, konaly se saturnalie, kde byly zrušeny rozdíly hodností a stavů. Tu stál jen člověk vůči člověku: "vznešený" a "nízký" přestalo; všichni se oslovovali "ty". Co přicházelo z vnějšího světa, bylo odváto pryč. Ale pro žert a šprým dávaly se pak také dětem dárky saturnaliové, které pak později se staly našimi dárky vánočními. Že se muselo vzíti útočiště k žertování a šprýmování, když se lidé chtěli přenést přes jinak vládnoucí rozdíly, k tomu dospělo staré Římanství.

Do toho postavilo se v této době něco nového, v čem lidé vyvolávají ve své duši nikoli žertování, nýbrž to nejvyšší duchovno. Tak postavilo se cítění rovnosti člověka s člověkem do křesťanství v oné době, ve které to v Římě přijalo rozpustilou podobu saturnalií. To však dosvědčuje nám také aspekt lásky, všeobecné lidské lásky, jež

může vládnouti od člověka k člověku, jestliže chápeme člověka v jeho nejhlubší bytosti. Člověka chápeme v jeho nejhlubší podstatě například, když dítě o Štědrém večeru čeká na příchod vánočního děčka nebo vánočního anděla tak, že ví: ten nepřichází z lidských krajů; ten přichází sem z duchovního světa! Je to jakési pochopení duchovního světa, ve kterém se dítě projevuje podobným dospělému. Neboť také dospělí vědí totéž, co ví dítě, že impuls Kristův přišel do zemského vývoje z vyšších světů! A tak vstupuje před naši duši duchovně ve Svaté noci nejen dítě Lukášova evangelia, nýbrž předstupuje také to, co Svatou noc má přiblížiti lidskému srdci nejkrásnějším způsobem, také před každou dětskou duši a sjednocuje porozumění dětské s porozuměním dospělých. Všecko, co může dítě cítit, jakmile začne umět něco myslet - to jest jeden pól. A druhý pól jest to, co můžeme cítit ve svých nejvyšších duchovních záležitostech, co můžeme cítit, když jsme věrně oddáni impulsu, o kterém byla zmínka na začátku naší dnešní úvahy, kde vyvíjíme vůli k tomu, oč usilujeme jakožto o duchovní světlo v Anthroposofické společnosti, kterou chceme utvořiti. Neboť také zde chceme, aby to, co má přijíti do vývoje lidstva, bylo nesené něčím, co k nám přichází jakožto impuls z *duchovních říší*. A jak cítí dítě vůči vánočnímu andělu, který mu přináší jeho vánoční dárky.... Cítí se spojeno s duchovnem svým naivním způsobem..... tak smíme se spojit s duchovnem, po kterém ve Svaté noci toužíme jako po impulsu, který může přinést to, oč jako o tak vysoký ideál usilujeme. A nacházíme-li se v tomto kruhu spojení v takové lásce, jaká může proudit ze správného porozumění Svaté noci, pak budeme moci dosáhnouti toho, čeho by se mělo dosáhnouti naší Anthroposofickou společností, naším anthroposofickým ideálem. To, čeho má být dosaženo, dosáhneme spojenou prací, jestliže nás může uchopiti paprsek oné lásky člověka k člověku, o kterém se můžeme poučiti, oddáváme-li se správně porozumění Svaté noci.

Tak jest to pro ty z našich milých přátel, kteří dnes večer jsou zde s námi, jaksi přednost citu, kterou smějí mít. Třebaže nemohou zde nebo onde, ve společnosti té či oné seděti pod vánočním stromem, jak je to zvykem v přítomné době, tedy sedí tito naši milí přátelé přece pod vánočním stromem. A vy všichni, milí přátelé, kteří dnes zde s námi slavíte Svatou noc pod vánočním stromem, zkoušejte probuditi ve svých duších něco z citu, který se v nás může vloudit, jestliže cítíme, jak jsme zde shromážděni právě z toho důvodu, abychom se již nyní učili uskutečňovati ve své duši ony impulsy lásky, které kdysi v pozdější a stále pozdější budoucnosti budou muset stále více přicházeti, když impuls Kristův, na který nás Vánoce tak krásně upozorňují, bude zasahovati do vývoje lidstva stále větší a větší mocí a stále hlubším a hlubším porozuměním. Bude zasahovati ovšem jenom, najdou-li se duše, které jej v celém jeho významu pochopí. K "pochopení" patří však v tomto oboru láska, kterou jako to nejkrásnější v lidském vývoji můžeme zroditi ve svých duších právě tehdy, když tohoto večera nebo této noci pronikneme svá srdce duchovním pohledem na dítě Ježíše, které z ostatního lidstva vyvržené a do kouta pohozené, zrozené ve stáji, se nám obrazně předvádí, jak přichází jaksi zvenčí k vývoji lidstva, jak je přijato těmi nejprostšími v duchovnosti, chudými pastýři. Když se pokusíme zroditi dnes ve svých duších to, co z tohoto obrazu může se do naší duše vlít z impulsu lásky, pak bude to mít sílu, aby při tom, co konati chceme a konati máme, to přispělo k plnění úkolů,

keré jsme si vytkli na poli theosofickém, a keré nám karma přinesla jakožto hluboké a oprávněné úkoly na poli *anthroposofickém*.

Vezměme si z dnešní úvahy vánoční s sebou, že si řekneme: byli jsme shromážděni, abychom tento impuls lásky vzali s sebou ven nejen pro krátkou dobu, ale pro všecko naše snažení, které jsme si předsevzali, jak je můžeme chápat z ducha našeho světového názoru.

Poznámky překladatele:

Císařovna Eudokia (nebo Eudoxia) česky Blahoslava:

Aelia Eudoxia, žena císaře Východní říše římské, Theodosia II. Dcera athénskeho filosa profesora řečnictví Leontia. Eudoxia jmenovala se původně Athénais. Přijala od svého otce velmi vysoké vzdělání literární, latinské, astronomické, geometrické a aritmetické. Z Athén odešla v mládí do Cařihradu, kde zaujala svým duchem princeznu Pulcherii, takže ji tato zprostředkovala sňatek se svým bratrem, princem Theodosiem. Patriarcha cařihradský Atico vyučil ji v náboženství křesťanském a pokřtil v roce 421; při křtu přijala nové jméno Eudoxia, k němuž bylo později připojeno "Augusta" - slavná. Po roztržce se svým manželem odešla do Jeruzaléma, odkud se zase brzy vrátila a přinesla do Cařihradu jako relikvii okovy apoštola Petra. Na to odešla roku 440 znovu do Jeruzaléma, kde vystavěla chrám sv.Štěpána. Zde zůstala až do své smrti roku 460 a psala ve své odloučenosti své křesťanské básnické spisy. Nejprve byla přízniva odporu palestinských mnichů proti usnesení církevního koncilu v Chalcedonu, ale přiznala se konečně k usnesení koncilu vlivem papeže Lva (dopis z roku 453), sv.Simeona Stylity a poustevníka Euthymia. Vynikala dobrotou srdce a horlivostí křesťanskou, jež se projevovala také stavbou kostelů a klášterů. Napsala básnicky "Život Ježíše Krista", složený z 2.343 homérských veršů. Ukázka v této přednášce je vzata z jejích tří básnických knih o křesťanských mučednících Cyprianovi a Justině. Uchovaly se jen zbytky těchto básní a vedle toho Photiův výtah její básně o Zachariášovi a Danielovi.

Sv. Cyprián z Antiochie, mučedník.

Jakožto kouzelník chtěl získati lásku křesťanky Justiny, ale bezvysledně: naopak stal se sám křesťanem a později biskupem v Antiochii.

Zemřel, byv s'at společně s Justinou a Theoktistem v Nikomedii (Bithynii) roku 304.

(1) První čin Appolónův: zabiti draka Pythóna

(2) Kóra t.j. Persefona

